

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

У статті обґрунтовано необхідність підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи; представлено досвід впровадження програми навчального курсу „Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи” для підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”. Метою навчальної програми є отримання студентами знань і вмінь, необхідних для організації та технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи для проведення безпосередньої роботи з різними категоріями користувачів соціальних послуг.

Ключові слова: соціально-педагогічна робота, організаційно-технологічне забезпечення, соціальні педагоги, навчальна програма.

В статті обґрунтована необхідність підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи; представлено досвід впровадження програми навчального курсу „Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи” для підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”. Метою навчальної програми є отримання студентами знань і вмінь, необхідних для організації та технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи для проведення безпосередньої роботи з різними категоріями користувачів соціальних послуг.

Ключевые слова: социально-педагогическая работа, организационно-технологическое обеспечение, социальные педагоги, учебная программа.

In the article the need for future social workers to the technological support of social and educational work, experience in implementation of the program presented the course "Organizational technology for social and educational work" to prepare students for educational qualification of "Master." The purpose of the program is getting the knowledge and skills necessary for the organization and process of social and educational work for direct work with different groups of users of social services.

Keywords: social and pedagogical work, organizational and technological support, social educators, curriculum.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна знаходиться на етапі становлення та розвитку громадянського суспільства на принципах свободи, творчості, гуманізму, милосердя. Цей доволі складний та тривалий процес обумовлюється суперечливою політичною і соціально-економічною ситуацією, яка склалася в державі.

Демократична держава Україна розглядає соціальні пріоритети як провідні напрями державної політики, намагається вирішити значну кількість соціальних проблем шляхом залучення соціальних інституцій та неурядових організацій до соціально-педагогічної роботи.

Соціально-педагогічна робота – це систематичні заходи, що спрямовані на поліпшення пристосування людини до суспільства. Вона відрізняється від благодійницької діяльності своєю орієнтацією не тільки на допомогу у вирішенні повсякденних проблем, але і на розвиток у тих, хто цього потребує, техніки подолання труднощів та навичок самопомоги. Однією з умов ефективної соціально-педагогічної роботи є достатня кількість людських та інших ресурсів для вирішення таких соціальних проблем, як: профілактика девіантної поведінки дітей та молоді, попередження ВІЛ/СНІД та ризикованої поведінки, соціальна реабілітація дітей та молодих людей з особливими потребами, ресоціалізація осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, соціальний супровід прийомних сімей тощо. Робота по організації забезпечення даної соціально-педагогічної роботи найчастіше є прерогативою

соціального педагога. Тому перед вищими навчальними закладами, які готують майбутніх соціальних педагогів, постає завдання підготовки студентів до даної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти організаційного забезпечення соціально-педагогічної роботи розкриті в працях вітчизняних науковців. Так, у роботах О. Безпалько, М. Лукашевича, Т. Семигіної обґрунтовано роль ресурсного забезпечення соціальної роботи та соціальної педагогіки в Україні. У дослідженнях Р. Вайноли, Н. Заверико, А. Капської, В. Лютого розкрито технологічний підхід до організації соціально-педагогічної роботи. У наукових доробках Н. Воробйової, Т. Коваль, С. Сисоєвої, Л. Сущенко розкрито використання потенціалу Інтернет – технологій.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення досвіду підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи в Інституті психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Виклад основного матеріалу. Запропонований курс визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни “Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. Метою навчальної програми є отримання студентами знань і вмінь, необхідних для організації та технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи для проведення безпосередньої роботи з різними категоріями користувачів соціальних послуг.

Завдання з вивчення дисципліни: розглянути сутність соціально-педагогічної роботи та сформувати у студентів наукове уявлення щодо процесу соціально-педагогічної роботи; розглянути основні суб'єкти соціально-педагогічної роботи; надати студентам знання з проблеми професійного самовдосконалення фахівців, які здійснюють соціально-педагогічну роботу; розвинути у студентів вміння планувати процес індивідуального професійного самовдосконалення; розглянути організаційне та технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи; сформувати у студентів базові вміння і навички організації соціально-педагогічної роботи та її технологічного забезпечення.

Ця програма містить поділ на залікові кредити, змістовні модулі, розрахунок бюджету часу на лекції, практичні заняття, самостійну й індивідуальну роботу, критерії оцінювання знань та умінь згідно з вимогами кредитно-модульної системи підготовки фахівців, список основної і додаткової літератури.

Програма складалася з трьох змістовних модулів. Теоретична частина курсу містить сім тем і розрахована на 18 годин лекційних занять. Практичну частину розраховано на 18 годин практичних занять. Практичні заняття, окрім переліку основних понять, списку рекомендованої літератури, містять завдання для самоперевірки.

Перший змістовний модуль „Соціально-педагогічна робота як різновид соціально-педагогічної діяльності” містить такі теми та питання:

Тема 1. Сутність соціально-педагогічної роботи. В темі розглядається: поняття та сутність соціально-педагогічної роботи; структура соціально-педагогічної роботи; компоненти, принципи та функції соціально-педагогічної роботи; структурно-змістові компоненти соціально-педагогічної роботи; склад професійно обумовлених властивостей та характеристик соціального педагога; соціально-педагогічна робота як інструмент соціальної політики; цінності соціально-педагогічної роботи [1, 6].

Тема 2. Суб'єкти соціально-педагогічної роботи. Наповненням даної теми є: визначення поняття “суб'єктів соціально-педагогічної роботи”; суб'єкти соціально-педагогічної роботи: ступінь включеності різних суб'єктів у практику діяльності;

класифікація суб'єктів соціально-педагогічної роботи; рівні соціально-педагогічної роботи [1, 6].

Тема 3. Проблема професійного самовдосконалення фахівців, які здійснюють соціально-педагогічну роботу. В цій темі пропонується розглядати поняття “самовдосконалення” та “професійне самовдосконалення”; мета та сутність професійного самовдосконалення; умови, при яких активізується професійне самовдосконалення особистості; психолого-педагогічні чинники ефективності професійного самовдосконалення; шляхи професійного самовдосконалення фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу; компоненти професійного самовдосконалення; форми професійного самовдосконалення особистості фахівця; соціальні інституції, які сприяють професійному самовдосконаленню особистості [7].

Другий змістовний модуль „Організаційне забезпечення соціально-педагогічної роботи” містить такі теми та питання:

Тема 4. Ресурсне забезпечення соціально-педагогічної роботи. Дана тема розглядає: сутність понять “ресурси” та “ресурсне забезпечення”; ресурсне забезпечення соціально-педагогічної роботи; складові ресурсного забезпечення соціально-педагогічної роботи: інформаційне, інструментальне, нормативне, методичне, організаційне, фінансове забезпечення; підходи до класифікації ресурсів соціально-педагогічної роботи; офіційні та неофіційні ресурси соціально-педагогічної роботи [5, 7].

Тема 5. Роль ресурсних центрів у організаційному забезпеченні соціально-педагогічної роботи. Вона містить: ретроспективний аналіз створення та діяльності ресурсних центрів для фахівців соціальної сфери; сутність поняття “ресурсний центр”; аналіз діяльності різновидів ресурсних центрів; принципи, напрями діяльності ресурсних центрів; класифікація ресурсних центрів; методичний супровід фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу, у ресурсних центрах; функції та принципи та форми здійснення методичного супроводу; класифікація консультацій фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу; класифікація засобів інформування [7].

Третій змістовний модуль „Технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи” містить такі теми та питання:

Тема 6. Технологічний підхід до організації соціально-педагогічної роботи. В ній розглядається: технологія як спосіб здійснення діяльності; структура, види та принципи технології; характеристика технологій соціально-педагогічної роботи; соціальна технологія як засіб досягнення мети соціального розвитку; специфіка соціальних технологій; види соціальних технологій; соціально-педагогічна робота як технологія; специфіка технологій в соціально-педагогічній роботі; напрями соціально-педагогічної роботи та види соціального втручання як технології; методи соціально-педагогічної роботи як складова частина технології; організація соціально-педагогічної роботи на технологічних засадах [4].

Тема 7. Використання потенціалу Інтернет –технологій у соціально-педагогічній роботі. Дана тема містить: значення використання потенціалу Інтернет –технологій у соціально-педагогічній роботі; історія створення мережі Інтернет; найпопулярніші служби Інтернету; переваги та можливості електронної пошти; пошук інформації в мережі Інтернет; пошукові служби мережі Інтернет; Інтернет-технології в системі навчання фахівців; мета використання засобів Інтернет-технологій у професійній діяльності фахівців; ключеві педагогічні принципи Інтернет-технологій; класифікації сервісів Веб 2.0 за способом використання; основні Веб сервіси, які надаються користувачам у мережі Інтернет [2, 3]. Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях. Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу. Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку й аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору.

Завдання виконуються у зошитах для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля. Розглянемо детальніше питання самостійної роботи студентів.

Тема 1. Соціально-педагогічна робота як різновид соціально-педагогічної діяльності (20 год.): зробити порівняльний аналіз “соціальна робота”, “соціально-педагогічна діяльність”, “соціально-педагогічна робота” та скласти термінологічний словник; розробити анкету для соціального педагога щодо підвищення та удосконалення професіоналізму в Google-сервісе.

Тема 2. Організаційне забезпечення соціально-педагогічної роботи (16 год.): підібрати необхідні матеріали для розкриття теми “Ресурси як умова забезпечення діяльності соціального педагога”, оформити у вигляді рукописної книги; скласти 5 тестових завдань до теми “Ресурсне забезпечення соціально-педагогічної роботи”, з них: 1- у закритій формі (одноваріантне), 1- у закритій формі (багатоваріантне), 1- відкрите запитання (відповідь текстом), 1- на відповідність, 1- на встановлення порядку виконання дій (операцій, етапів тощо); знайти інформацію про діяльність ресурсного центру однієї із соціальних агенцій та подати її у вигляді буклету.

Тема 3. Технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи (24 год.): створити буклет, де розмістити рекомендації фахівцям використання потенціалу Інтернет – технологій у соціально-педагогічній роботі в електронному вигляді; знайти 10 українських сайтів, де містяться відомості з теми “Технологічний підхід у соціально-педагогічній роботі”, 5 – російських, 5- англійських та подати їх URL-адреси у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1.

Список корисних посилань

Назва сайту	URL-адреса	Що знаходиться

Наприкінці вивчення курсу студентам пропонувалося індивідуальне навчально-дослідне завдання, а саме, написання есе на одну з тем:

- Соціально-педагогічна робота як засіб реалізації соціальної політики держави.
- Оцінка ефективності соціально-педагогічної роботи.
- Соціально-педагогічна робота та соціально-педагогічна діяльність: спільне та відмінне в сучасних українських реаліях.
  - Соціально-педагогічна робота з різними категоріями населення.
  - Об’єкти та суб’єкти соціально-педагогічної роботи.
  - Характеристика категорій клієнтів соціально-педагогічної роботи.
  - Ресурсне забезпечення соціально-педагогічної роботи.
  - Організаційне забезпечення соціально-педагогічної роботи.
  - Технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи.
  - Проблема професійного самовдосконалення фахівців, які здійснюють соціально-педагогічну роботу.
    - Соціальні інституції, які сприяють професійному самовдосконалению особистості.
    - Підходи до класифікації ресурсів соціально-педагогічної роботи.
    - Форми та методи професійного самовдосконаллення фахівців.
    - Методичний супровід фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу, у ресурсних центрах.
      - Роль ресурсних центрів у організаційному забезпеченні соціально-педагогічної роботи.
      - Ретроспективний аналіз створення та діяльності ресурсних центрів для фахівців соціальної сфери.
        - Сучасні типології використання мережі Інтернет у професійній діяльності фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу.
          - Використання мережних технологій у навчанні.
          - Історія створення мережі Інтернет.
          - Застосування сервісів Веб 2.0 у професійній діяльності фахівців, що здійснюють соціально-педагогічну роботу.

Навчальні досягнення студентів з дисципліни “Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип обов’язковості модульного контролю,

накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів більше 100. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни.

Висновки. Отже, розроблений та впроваджений нами курс „Організаційно-технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи” охоплює актуальні питання теорії та практики їхньої соціально-педагогічної діяльності і може бути рекомендований для підготовки майбутніх соціальних педагогів. У результаті опанування курсу студенти ознайомлюються з основами організації технологічного забезпечення соціально-педагогічної роботи. Загалом, курс сприяє не лише формуванню належного професійного рівня та готовності до роботи майбутніх соціальних педагогів у цьому напрямі, а й розвитку особистої громадянської відповідальності, соціальної активності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методологічні основи : монографія / Безпалько О. В. ; М-во освіти і науки України ; Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
2. Дослідження використання інформаційних технологій в соціальній роботі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-referat.com>.
3. Інформаційні технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>.
4. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Коваль Т. І., Сисоєва С. О., Сущенко Л. П. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
5. Олексюк Н. С. Ресурсне забезпечення соціально-педагогічної роботи з сім'ями військовослужбовців Збройних сил України / Н. С. Олексюк // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – 2010. – № 52. – С. 73–76.
6. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Т.Ф. Алексєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
7. Троценко Н. Є. Професійне самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Троценко Наталія Євгенівна. – Луганськ, 2011. – 243 с.

Рецензент: д. пед. н., проф. Плахотнік О. В.